

vunt; opus tamen habent pedes lavare, quoniam sine peccato non sunt. Propter hoc dicit in Cantico Cantorum: « Lavi pedes meos, quoniam inquinabolo illos? » Dicit enim hoc eum cogitum ad Christum venire, et terram calcare cum veni... » Vnde et S. Bernardus, sermone 4 in *Canticum Domini*.

VERS. 12, 13, 14, 15. — *Scitis quid fecerim vobis?* *Vos vocatis me, Magister, et Domine, et benedictis:* sum eternus. Si ergo ego lavi pedes vestros, Dominus et Magister, et vos debetis alterius alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis. Discipuli Christi sumus; et igitur documenta et precepta animo complecti, diligere, predicare et sectari debemus, ut Magistri nostri Christi servi sumus; igitur in omnibus et semper obsequi debemus ut Domino nostro, qui nibil, nisi justum, sanctum, salutare nobis praecipere potest. Ejus humilitatem et charitatem debemus imitari, et pro nostris viribus nos in conformare. Hac enim vox, quemadmodum, similitudinem, non aequalitatem significat. Sic Iudinagristi pueri litteras quam pulcherrimas scribunt, ut quod poterunt imitentur. Ubi nunc qui conservos despiciunt? Ubi qui honores expectant? Preditori pedes Dominus lavit, sacerdiles, fructus, et ipso conditione tempore, cum nulla speranza esset emendatio, mensam communem posuit; et tu elatis superciliosi intumesces? Si ergo lavi pedes vestros Dominus et Magister, et vos debetis alterius alterius lavare pedes. Non dixit quod magis erat: Si ergo pedes predictoris lavi, quid mirum si vos alter alterius? sed rem fecerit, inde eam discipulis tantum humiliatio et charitatis testibus astimandam reliquit. Ideo dicitur: *Qui fecerit, et docuerit, hic magnus vocabitur*, Math. 5. Hoc enim vera doctrina est, quod doceat id re ipsa operari. Quem fastum hoc humiliatis exemplum non tolleremus. Quam non deprimerit elationem? Qui sedet super Cherubim, predictori pedes lavit: tu hemo, terra et pulvis, extolleris et intumesces? Quod si veram similitudinem concupisces, viam to docebo. Humilitas est. Nunquam humiliata sum magnitudine animi, nec superbia sine pusillanimitate. Qui enim praestantibus terrenisque rebus tanquam magnis inhiat, si vilis est et abjectus animi. Sapientia parvificat temporalia et peritura: nec igitur ea ab alio desiderat accipere: contra vero, qui sapiens non est, ad ludicra et vilia, puerorum instar affectatur, illaque admiratur.

Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita et vos faciatis. Non deditur quod fecit Christus, facere christianos. Cum enim ad pedes fratris inclinatur corpus, etiam in corde ipso vel excitatur, vel si jam incurat, confirmatur ipsius humiliatis affectus. Debet tandem unusquisque se infra proximum humiliare, ut illum Christo lucretur. Debet, prout sue conditioni, statui, vel officio convenient, pedum ipsius, id est, affectuum et conversationis sordes lavare et abstergere bonis exemplis, fraternali correctione, salutaribus monitis, et consiliis, admonitionibus, orationibus, injuriarum condonatione. Quid eminetur in hac altitudine sacramenti Dominus significat?

care, cum dicit: *Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis*, nisi quod aperissime dicit Apostolus, Coloss. 5, 5: *Donantes vobis misericordias, si quis adversus aliquem habet querelam, sicut et Dominus donavit vobis, ita et vos?* Invicem igitur nobis delicta donemus, et pro nostris delictis invicem oremus, atque ita quotidianò invicem pedes lavemus.

VERS. 16, 17. — *Amen, amen dico vobis: Non res servus maior domino suo: neque apostolus maior est eo quod misit illum.* Si haec scitis, beati eritis si feceritis ea. Non ad concordem mentem, sed ad movendum voluntatem discipulorum, duplum iuramento confirmat Christus, servum non esse domino suo majorem, nec apostolum eo qui misit illum. Id certe non ignoramus, quod speculationem attinet: sed necesse erat ut Ecclesie pastores et rectores persuasum haberent, se in firmissimo profunda humilitatis fundatum suum omnium excellentiam colloquere debere, suum meritum constitueret: nihilque fore injustus, quoniam si servi secundum discipli preceptum et exemplum humiliatis a Domino suo et Magistro sibi traditum implere negligant, aut contemnent. Si haec scitis, beati eritis si feceritis ea. Praestaret enim noscere, quoniam cognita nolle perficeret. Unde alias ait: *Qui non cognovit voluntatem domini sui, et non fecit, vaporabit pauci: qui autem cognovit, et non fecit, vaporabit multis*, Luc. 48, 43. Nam ei qui sciens voluntatem Domini sui, contra illam fecerit, cognitio condemnationis erit: contemptus enim, cum ad officium implendum nihil ei decessit. Cognitio igitur sine operibus inanis est, fides sine operibus mortua est. Si haec scitis, beati eritis si feceritis ea.

VERS. 20. — *Amen, amen dico vobis: Qui accipit si quem misero, me accipit: qui autem me accipit, accipit eum qui me misit.* Unio Christi cum membris suis tam intimus, tam recta est, ut collata ipsi officia et beneficia accipiat et remunoret velut sibi ipsi facta. Sed major est illius cum ministris suis conjunctio, propter unitatem sacerdotii, cuius illos particeps facit. Ab illo missi sunt, et ille a Patre: locum illius in Ecclesiasten: et auctoritas illius exercet: divina illius unctionis emanationem accepert; sacerdotio illius funguntur. Quicunque igitur illos rejicit, vel spernit, Christum spernit et rejicit. Quicunque illos recipit et colit, Christum recipit et colit.

VERS. 21. — *Cum haec dixisset Jesus, turbatus est spiritu, et protestatus est, et dixit: Amen, amen dico vobis: Quia unus ex vobis tradet me.* Quoniam immane sit Iudeus scelus, quam horrenda proditio, nihil magis ostendit quam Christi Jesu turbatio. Tam nefarium est indignus communicantum crimen, tam execrandum scelus sacerdotum et pastorum, qui veritatem, Ecclesiam, bonum salutis animarum suis commodis postponunt, ut talis proditionis consideratione turbari possent anima Christi Jesu, si adhuc in carne mortaliter versaretur, et his affectionibus obnoxia esset, quae propter nos suscipere, patique voluit. Id etiam fortassis, inquit S. Augustinus, tract. 60 in Joan., nobis significare Dominus suu perturbatione digatus est, quod falsos

fratres, et dominici agri ziranis ita necesse est usque ad messis tempus inter frumenta tolerari, ut quando ex eis aliquis separari etiam ante messem urgens causa compellit, fieri sine Ecclesie perturbatione non possit. Hanc perturbationem sanctorum suorum per schismatis et hereticos futuram, quadammodo preannuntians Dominus, prefiguravit in se ipso, cum exituro Iudea homine male et communionem frumenti in qua diu fuerat toleratus, separatione apertissima relicturo, turbatus est non carne, sed spiritu. Spirituales enim ejus in hujusmodi scandala non perversitate, sed charitate turbantur, ne forte in separatione aliquorum ziranis simili eradicetur et trucidetur.

Unus ex vobis tradet me. Unus ex vobis, numero, non merito; specie, non virtute; communione corporali, non vinculo spirituali; carnis adjunctione, non cordis sociis unitate: proinde non qui ex vobis est, sed qui ex vobis exiturus est. Unde S. Joannes in epistola prima scribit: *Ex vobis extinxerunt, sed non erant ex nobis: non si fuissent ex nobis, permanessent utique nobiscum.* Non erat igitur ex illis... Iudeus: manisset enim cum illis, si esset ex illis.... Utrumque tamen verum est, et ex nobis, et non ex nobis: secundum aliud ex nobis, secundum aliud non ex nobis: secundum communionem sacramentorum ex nobis, secundum suorum proprietatem criminum non ex nobis.

VERS. 23, 24, 25. — *Erat ergo recubens unus ex discipulis ejus in sinu Jesu, quem diligebat Jesus, etc.* Virginalis castitas. S. Joannis aditum illi patefecit in sinum Jesu, ex quo et Evangelium sui arcana, et amorem ardentissimum erga Jesum Christum haustus. Castitas porro et modestia arcto fidei conjunctive sunt. Non mirum ergo quod S. Joannes sancto pudore illum ab omni jactantia spe deterrente, nomen suum sileat, cum favores Magistri sui commemoraret. Aliud nosciunt vult, quam ex honestate singulari Christi Jesu erga se; nec alia ejus dona enumerat, sed amorem unum, qui exterorum omnium donorum fons et origo est. *Discipulus quem diligebat Jesus.* Ideo in sinu Jesu, in throno amoris ejus recubunt. Joannis castitatem, modestiam, charitatem imitetur, et uniusquisque nostrum erit dilectus discipulus Jesu. Digna communione sit ut Jesus in sinu nostro recubat, et nos in sinu Jesu; ut maneat in nobis, et nos in eo. *Iustus ergo huic Simon Petrus, et dixit ei: Quis est de quo dicas?* Charitas et auctoritas Ecclesiae simul concurrent, ut malorum ministrorum criminis detegantur: conjunctisque studiis impediunt ne animarum saluti noceant. *Itaque cum recubuisse ille supra petrum Jesu, dicit ei: Domine, quis es?* Ille est pectoris sinus, sepiusque secretum. In hoc sinu qui per castitatem et charitatem recubunt, ecclesie lumine illustrantur, et Spiritus eos docet de omnibus ad salutem necessariis, quia etiam ad regnum Ecclesie, et animarum directionem, si praepositi sint, vel in sacro ministerio constitut.

VERS. 26, 27. — *Respondit Jesus: Ille est, cui ego intinctum panem porrezero, etc.* Dona Dei ab hypocrita recepta introitum diabolii in corda illorum sequitur. Si buccellam panis a Christo accipere facta ani-

mo tam extitale est, quanto extitale corpus ejus et sanguinem sacrilega communione percipere? Sacra lega communio, cuius figura fuit panis intinctus a Christo Iudee porrectus, peccatoris obdurationem interdum consummat. Et post buccellam introivit in eum satanas. Scriptit Apostolus, 1 Cor. 11, 27: *Quicumque manducaverit panem, aut biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis et sanguinis Domini.* Et de his erat sermo, qui Domini corpus, velut aliud cibum quilibet indiscrète negligenterque sumebatur. Ille ergo si corripiatur qui non dijudicat, hoc est, non discernit à ceteris cibis dominicum corpus; quomodo dannatur qui ad ejus mensam diligens amicorum, accedit inimicus? Si reprehensione tangitur negligencia convivantis, quā ponat perentior venditor invitans? Quid erat autem panis tantum datus, nisi demonstratio gratiae cui fuisse ingratius? Hic S. Augustinus, tract. 62 in Joan.

Et dixit ei Jesus: *Quod facis, fac citius.* Non precepit facinus, inquit S. Augustinus, ibid., n. 4, sed predixit Iudee malum, nobis bonum. Quod enim Iudea pejus, et quid nobis melius quam tradidit Christus, ab illo adversus illum, pro nobis prater illum? *Quod facis, fac citius.* O verbum libentibus parati, quā irat! O verbum non tam penam exprimit proditionis, quā mercede significans Redemptoris! Id dixit, non tam in periclio perfidi seviendo, quā ad salutem fidelium festinando: quia traditus est proper delicta nostra, et dixit Ecclesiam, et seneptum tradit pro eis, Ephes. 5, 25. Et de se ipso dicit Apostolus: *Qui dilixit me, et tradidit seneptum pro me*, Galat. 2, 20. Nisi ergo se tradaret Christus, nemo tradaret Christum. Quid habet Iudeus nisi peccatum? Neque enim in tradendo Christo salutem nostram cogitavit, proper quam traditus est Christus, sed cogitavit pecunie lucrum, et inventus anime determinatum. Accipit mercedem quam voluit, sed nolenti est data quā meruit. Tradidit Iudeus Christum, tradidit Christus seneptum: ille agebat negotium suę venditionis, iste nostrae redempcionis. *Quod facis, fac citius;* non potes, sed quia hoc vult qui totum potest.

VERS. 31, 32. — *Cum ergo exisset, dixit Jesus: Nunc clarificatus es Filius hominis, et Deus clarificatus est in eo.* Gloriam suam in humiliacionibus, opprobriis, passione, in obedientia usque ad mortem Dominus noster Jesus Christus constituit, quia hoc omnia ad gloriam Patris referuntur. Discit hinc Christianus gloriam omnem suam et honorum in Dei cultu et idei mandatorum ejus observantia ponere; dicit in nullo alio nisi in cruce Domini Jesu gloriam, per quam illi crucifixus sit mundus, et ille mundo. Nullum periculum generose et fortiter non adeat ut gloriam Dei procuret pro sui statu officio; sic enim et ipse gloriam eternam consequetur. Nostram enim felicitatem cum gloria sua conjunctam divinas bontates esse voluit. *Si Deus clarificatus est in eo, et Deus clarificabit eum in seneptum.*

VERS. 34, 35. — *Mandatum novum do vobis: Ut diligatis invicem, sicut dilexi vos, gratuitè, nullis pre-*

cedentibus meritis : ita sitis in omnes benefici, etiam in eos quibus nihil debitis. Dilectio ista, exuto veteri, induit nos hominem novum. Hec antiquos etiam justos, patriarchas et prophetas, sicut postea sanctos apostolorum innovavit : ipsa et nunc innovat gentes, et ex universo genere humano, quod diffunditur toto orbe terrarum, facit et colligit populum novum, corpus novae nuptie, Filii Dei unigeniti spouse. Propter quod pro invicem sollicita sunt membra in ea, et si patitur unus membrum, compatiuntur omnia membra, et si glorificatur unum membrum, congaudent omnia membra. « Audient enim atque custodiunt : Mandatum novum de vobis, ut vos invicem diligatis : non sicut se diligunt qui corrupti sunt ; nec sicut se diligunt homines quoniam homines sunt : sed sicut se diligunt quoniam dili sunt et filii Altissimi omnes, ut sicut Filio eius unico fratre, e dilatione invicem diligentes, quia ipse dilexit eos, perducturus eos ad illum finem qui sufficiat eis, ubi satietur in bonis desiderium eorum. »

Mandatum novum de vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos, et Quid Christus nisi Deum dilexit in nobis? Non quod habebamus, sed ut haberemus : ut perducatur nos ubi sit Deus omnia in omnibus. Sic etiam Medicus recte dicit agros diligere : et quid in eis nisi salutem diligit, quam cupit utique revocare, non morbum, quem venit expellere? Sic ergo et nos invicem diligamus, ut quantum possumus, invicem ad habendum in nobis Deum curia dilectionis Abraham. Hanc dilectionem nobis donat ipse qui sit: Sicut dilexi vos, ut et vos diligatis invicem. Ad hoc ergo nos dilexit, ut et nos diligamus invicem : hoc nobis confers diligen-
do nos, ut mutua dilectione constringamus inter nos, et tam dulci vinculo connexis membris corporis tanti capitum sinus. Christiana amicitia sola illa est, quia homines in Deo, et proper Deum, per Spiritum Christi Iesu se diligunt. Hec propria nota Christianorum, gratitudo charitas, non querens qua sua sunt. Illos diligere qui nos diligunt, et nobis benefacient, amicitia merita humana est; illos diligere, qui nulla nobis benevolentia testimoniū exhibent, et qui nos oderunt, quia mandatum Domini est, charitas est propria discipulorum Christi. In hoc cognoscet omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem: tanquam dicetur: Alia munera mea vobis cum habent etiam non mei, non solum naturam, vitam, sensum, rationem, et eam salutem, qua hominibus pecoribusque communis est; verum etiam linguas, sacramenta, prophetiam, scientiam, fidem, distributionem rerum suarum pauperibus, et traditionem corporis sui, ut ardeant; sed quoniam charitatem non habent, ut cymbala concrепant, nihil sum, nihil illi prodest. Non ergo in illis quamvis bonis munieribus meis, quo habere possunt etiam non discipi-
li mei; sed in hoc cognoscet omnes quia discipuli

CAPUT XIV.

1. Non turbetur cor vestrum. Creditis in Deum, et in me credite.

CHAPITRE XIV.

1. Que votre cœur ne se trouble point, Vous croyez en Dieu, croyez aussi en moi.

mei esitis, si dilectionem habueritis ad invicem. » Ita S. Augustinus. Hoc signo primi Christiani noscebantur. « Eiusmodi vel maximē dilectionis operatio notam nobis inuit penes quosdam, ait Tertullianus, Apolog. 39. Vide, inquit, ut invicem se diligant... et ut pro alternto mori sint parati. »

Vers. 36, 37, 38. — Dicit ei Simon Petrus : Domine, quia vadis? Respondit ei Jesus : Quid ego vado, non potes me modo sequi; sequeris autem postea. « Quid festinas, Petre? Nondum te suo Spiritu solavit Petrus. Noli exultoli presumendo, non potes modo, noli dejici desperando, sequeris postea. » Cum se uniuscuius nostrum non posse operari bonum supernaturale persixerit, per Deum confugiat, et ore gemina voluntatis, ut impetrat domum facultatis. Quamvis infirmitatis nostra consilii sinus, in Domino confidentes dicamus: Omnia possum in eo qui me confortat: sed ne confidamus in nobis, ne de viribus nostris presumamus. Dicit ei Petrus : Quare non possum te sequi modo? Animam meam pro te ponam. « Volentiam tuam, inquit S. Augustinus, tract. 66 in Joannem, jactabat infirmus, sed inspiciebat valetudinem Medicus. Iste promittebat, illi prænoscet: qui nesciebat, audiebat: qui præscebat, docebat. Quantum sibi assumpserat Petrus intuendo quid vellet, ignorando quid posset? Respondit ei Jesus : Animam tuam pro me pones? Amen, amen dico tibi : Non cantabit gallus, donec ter me neges. Ita ne facies pro me, quod ego nondum pro te? Prae potes, qui sequi non potes? Quid tantum presumis? Quid de te sentis? Quid esse te credis? Amen, amen dico tibi : Non cantabit gallus, donec ter me neges. Ecce quonodo tibi clu apprehendis, qui magna loqueris, et te parvulum nescis. Qui mihi promittis mortem tuam, ter negabis Vitam tuam. Qui te jam putas mori posse pro me, prius vive pro te; nam timendo mortem carnis tue, morten dabis anima tue. Quanam enim vita est confiteri Christum, tanta mors est negare Christum. » Non cantabit gallus, donec ter me neges. In anima itaque Petri præcessit quod offerebat in corpore. Non tamen pro Domino, ut temerè præsumebat, præcessit, sed alter quam putabat. Namque ante mortem et resurrectionem Domini, et mortuus est negando, et revixit plorando: sed mortuus est quia superbè præsumpsit, revixit autem quia benignè ille respexit.

Observatione digna est S. Joannis Chrysostomi commentatoris, desertionem Petri à gratia divina, in ejus præsumptionem pariter refudens. « Quid dicas, Petre? dico: Non potes, te posse dicas? Experiencia cognoscere nihil esse dilectionem quam sine gratia divina. Unde constat hunc casum Jesum pro ipsis utilitate permisisse. Nam cùm assertioni sue fervore quodam non staret Petrus, non quidem impulit ad negandum, sed desertum reliquit, ut suam ipse intelligeret imbecillitatem. »

COMMENTARIA CAP. XIV.

2. In domo Patri mei mansiones multe sunt : si quo minus, dixisse vobis : quia vado parare vobis locum.

3. Et si abierto, et preparavero vobis locum, iterum venio, et accipiam vos ad me ipsum, ut ubi sum ego, et vos sitis.

4. Et quod ego vado scitis, et viam scitis.

5. Dicit ei Thomas : Domine, nescimus quia vadis, et quomodo possumus viam scire?

6. Dicit ei Jesus : Ego sum via, et veritas, et vita : nemo venit ad Patrem, nisi per me.

7. Si cognovissetis me et Patrem meum utique cognovissetis : et amodò cognoscetis eum, et vidistis eum.

8. Dicit ei Philippus : Domine, ostende nobis Patrem, et suffici nobis.

9. Dicit ei Jesus : Tanto tempore vobisecum sum, et non cognovistis me ? Philippe . qui videt me , videt et Patrem. Quomodo tu dicas : Ostende nobis Patrem?

10. Non creditis quia ego in Patre, et Pater in me est ? Verba que ego loquor vobis, à meipso non loquor. Pater autem in me manens, ipse facit opera.

11. Non creditis quia ego in Patre, et Pater in me est? Alioquin proper opera ipsa credite.

12. Amen, amen dico vobis, qui credit in me, opera que ego facio, et ipse faciet, et majora horum faciet : qui ego ad Patrem vado.

13. Et quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, ut glorificetur Pater in Filio.

14. Si quid petieritis me in nomine meo, hoc faciam.

15. Si diligitis me, mandata mea servate.

16. Et ego rogarò Patrem, et alium Paracle-
tum dabo vobis, ut maneat vobisecum in aternum;

17. Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere, quia non videt eum, nec scit eum : vos au-
tem cognoscetis eum, qui apud vos manebit, et in vo-
bis erit.

18. Non relinquam vos óphanos : veniam ad vos.

19. Adiuve modicum, et mundus me jam non vi-
det. Vos autem videtis me, quia ego vivo, et vos vi-
vetis.

20. In illo die vos cognoscetis quia ego sum in Pa-
tre meo, et vos in me, et ego in vobis.

21. Qui habet mandata mea, et servat ea, ille est qui diligit me. Qui autem diligit me, diligit à Pa-
tre meo, et ego diligam eum, et manifestabo ei me-
ipsum.

22. Dicit ei Judas, non ille Iscariot, lui dit : Seigneur, d'où vient que vous nous découvrirez à nous, et non pas au monde?

23. Judas, non pas l'Iscaïote, lui dit : Si quelqu'un m'aime, il gardera ma parole, et mon Père l'aimera, et nous viendrons à lui, et nous ferons en lui notre dé-
mure.

24. Celui qui ne m'aime point, ne garde point mes